

Activitat HAU 5 - POBLET

Universitat Oberta de Catalunya

Grau en Humanitats

Història de l'Art. Aula 2

Sergi Bové Saura

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	4
POBLET. CONTEXT HISTÒRIC.....	5
L'ORDRE DEL CISTER. FUNDACIÓ I EXPANSIÓ	5
EL CISTER A CATALUNYA. ENTRE EL ROMÀNIC I EL GÒTIC.....	8
ETAPES DE POBLET.....	9
<i>Fundació</i>	<i>9</i>
<i>El segle XIII.....</i>	<i>11</i>
<i>El segle XIV. Els abats Ponç de Copons i Guillem d'Agulló.</i>	<i>12</i>
<i>Del segle XV a la desamortització de Mendizábal.....</i>	<i>15</i>
POBLET A L'ACTUALITAT.....	18
PERSONATGES SIGNIFICATIUS	18
<i>Ramón Berenguer IV (dates clau 1149-1153).....</i>	<i>18</i>
<i>Abat Copons (dates clau 1316-1348).....</i>	<i>19</i>
<i>Abat Agulló (dates clau 1361-1393)</i>	<i>19</i>
<i>Pere el Cerimoniós (dates clau finals del segle XIV).....</i>	<i>19</i>
<i>Jaume Finestres i Monsalvo (seg. XVIII).....</i>	<i>20</i>
<i>Mossèn Esteve o Antoni Serret (als voltants de 1840)</i>	<i>20</i>
<i>Eduard Toda (finals de segle XIX i principis del segle XX).....</i>	<i>20</i>
<i>Agustí Altisent (segle XX).....</i>	<i>21</i>
POBLET. SOCIETAT, CULTURA I RELIGIÓ	22
POBLET. CONTEXT ARTÍSTIC	25
ARQUITECTURA.....	26
<i>L'Església.....</i>	<i>27</i>
<i>El claustre</i>	<i>32</i>
<i>La sala capitular</i>	<i>33</i>
<i>Locutori</i>	<i>35</i>
<i>El dormitori dels monjos</i>	<i>35</i>
<i>Cuina/Refetor/Calefactor</i>	<i>36</i>
<i>Refetor dels conversos/celler</i>	<i>37</i>
<i>Altres construccions de Poblet</i>	<i>40</i>
ESCULTURA	45

EL PANTEÓ REIAL	50
ESTELES FUNERÀRIES A POBLET.....	53
PINTURA	55
ARTS SUMPTUÀRIES.....	56
CONCLUSIONS.....	57
BIBLIOGRAFIA.....	60

INTRODUCCIÓ

Per a l'activitat HAU 5 s'ha triat el monestir de Santa Maria de Poblet. Les raons d'aquesta tria han estat, en primer lloc, la proximitat al monestir, i en segon lloc, la facilitat d'accés a abundant bibliografia del monestir.

S'ha decidit estructurar el treball com recomanava el document "Orientacions". En un primer apartat es parla del context històric de Poblet i alguns dels personatges més importants de la seva història.

En l'apartat següent es fa una breu exposició de la importància que Poblet ha tingut en la cultura, la societat i la religió a Catalunya.

Finalment, el gruix del treball es centra en l'art al monestir. Tot i que es tractava de realitzar un estudi de, bàsicament, la seva arquitectura, s'ha trobat convenient dedicar alguns apartats a l'escultura (la majoria de tipus estructural), la pintura, les arts sumptuàries i també a l'escultura funerària.

Imatge 1. Monestir de Santa Maria de Poblet

POBLET. CONTEXT HISTÒRIC

El monestir de Poblet és, segurament, el monument més important de Catalunya. La gran importància d'aquest monestir cistercenc rau en que va ser escollit com a panteó reial per Pere III el segle XIV.

Durant varies generacions el monestir de Poblet gaudí dels favors de la monarquia catalana, i esdevingué una font de cultura i religiositat cristianes en els territoris d'una Catalunya Nova que encara acusaven la influència de la recent dominació islàmica.

L'ORDRE DEL CISTER. FUNDACIÓ I EXPANSIÓ

L'ordre del Cister neix a França, a la Borgonya. Un monjo cluniacenc anomenat Robert (més tard Sant Robert), volgué desvincular-se de l'abadia de Cluny, que s'havia desviat dels preceptes de la regla original de Sant Benet. En efecte, Cluny havia anat guanyat importància i acumulant riqueses, desvirtuant l'esperit inicial de Sant Benet, i aquest fet també es traduí en l'arquitectura i la ornamentació de les abadies cluniacenes, que eren clarament ostentoses.

El 1075 Robert fundà un monestir a Molesmes amb la intenció de tornar a la Regla de Sant Benet. El monestir estava dedicat a la Mare de Déu, fet que després esdevingué un denominador comú a totes les fundacions cistercenques. Ràpidament Molesmes atragué l'atenció dels nobles, que feren generoses donacions, fet que desvirtuà altre cop les intencions inicials de Sant Robert.

El 1089 Sant Robert, Esteve Harding i vint companys més deixaran Molesmes i fundaran Cîteaux. Triaren una ubicació aïllada en mig del bosc i allunyada de camins de pelegrinatge, pobles i ciutats.

Georges Duby resumeix la reforma del Cister en tres característiques principals: l'aïllament, l'ascetisme i el respecte per les estructures socials del moment en que sorgeix el nou ordre (l'organització interna dels monestirs obeïa al model de societat

feudal existent. Els monjos representaven la figura dels cavallers, i els conversos la dels servents).

Una de les principals característiques dels cistercencs fou que havien de viure del seu treball, recordem el famós *ora et labora*. Per aquesta raó, l'ordre del Cister posseïa coneixements força avançats en agricultura, en piscicultura, desforestació i en el coneixement i domini de l'aigua i les seves tècniques associades (detecció d'aigua, pous, molins, etc...). De fet els cistercencs sempre fundaren els seus monestirs en indrets on hi havia rius o bé aigua subterrània abundant, i sembla ser que eren mestres en la detecció d'aigües subterrànies.

A Poblet també fou destacable la ramaderia, i el monestir arribà a tenir terres de pastura al Berguedà i a la Cerdanya.

Si bé en un principi foren els monjos els que treballaven la terra, ràpidament anaren abandonant aquesta activitat en favor de l'oració. De l'agricultura se n'encarregaren els conversos.

Els conversos eren pagesos, semi-monjos per dir-ho d'alguna manera, que feien vots monàstics, però no tenien els mateixos drets i deures que els monjos "autèntics". Molts pagesos es feien conversos per pura supervivència, ja que pertànyer al monestir els assegurava un plat a taula i un llit sota teulada. Vivien en dependències separades de les dels monjos, i també tenien un espai separat a l'església.

És important remarcar que en un principi les esglésies dels monestirs cistercencs no van ser construïdes per a que hi assistissin els fidels, sinó que només en feien ús monjos, conversos i alguns personatges privilegiats que eren benefactors dels monestirs.

A partir del segle XIII i amb la puixança del poder a les ciutats, els monestirs anaren perdent poder i hagueren d'acceptar treballadors a sou i també acceptaren rendes i actuaren com a senyors feudals, tot i les queixes del Capítol General.

El Capítol General era la reunió anual d'abats dels monestirs cistercencs. En aquestes reunions es vetllava pel correcte compliment de la Regla de Sant Benet.

L'expansió de l'ordre del Cister s'explica gràcies a la figura de Bernat de Claravall (sant Bernat). Gràcies a aquest jove d'origen noble (com gairebé la totalitat dels monjos) es fundaren les abadies mare cistercenques: La Ferté (1113), Pontigny (1114), Claravall (1115) i Morimond (1115).

Malgrat les aparences, l'ordre del Cister fou bel·ligerant amb els albigesos i l'islam a la Península Ibèrica i també a Terra Santa. Sant Bernat predicà a favor de la segona croada a instàncies del Papa cistercenc Eugeni III, i segons indica Joan Fuguet (estudiós dels Templers), i podria haver influït en la redacció de la Regla de l'Ordre del Temple. També redactà l'obra *De laude novae militiae*, document de referència per als Templers.

En el camp de la litúrgia també s'experimentà un ascetisme, despullant les cerimònies de tot element superflu tant material com en els cants i la lectura de misses. Aquest fet és transcendental perquè només estaven permesos els objectes de fusta i/o metalls no preciosos, i feu que l'art sumptuari cistercenc no destaqués massa, a més a més la naturalesa dels materials usats no han permès la seva supervivència en la majoria de casos.

Un fet curiós és que els monjos no es canviaven la roba per als diferents actes litúrgics, i per tant els monestirs cistercencs no necessitaven sagristia. Poblet té una sagristia afegida segles després de la seva fundació.

Després de la mort de Sant Bernat l'ordre del Cister va començar a experimentar una relaxació de la rigidesa de la Regla de Sant Benet, i poc a poc s'abandonà l'antifiguració en alguns llocs (com Santes Creus, amb els magnífics capitells del claustre), i d'altres com els femenins, començaren a edificar-se prop de les ciutats.

També s'introduí el comerç i la propietat privada.

EL CISTER A CATALUNYA. ENTRE EL ROMÀNIC I EL GÒTIC

Quan es parla de Cister a Catalunya els primers noms que ens venen al cap són Poblet, Santes Creus i Vallbona de les Monges, però els cistercencs construïren una basta xarxa d'assentaments, si bé és cert que la majoria dependents dels tres grans monestirs ja esmentats.

Els monestirs catalans es fundaren en una època en que a Catalunya l'art romànic estava en plena esplendor, però al nord de França ja començava a despuntar un altre tipus d'art, el gòtic. És per aquesta raó que els monestirs cistercencs catalans no es poden englobar dins d'un d'aquests dos estils. Els primers monjos (i monges!) cistercencs provenien de França i, en certa manera, començaren a tenir contacte amb el nou tipus de construccions. Tanmateix, les grans construccions gòtiques contravenien la Regla de Sant Benet per la seva espectacularitat i per un ús de l'escultura figurativa entre d'altres.

Els cistercencs saberen aprofitar algunes de les solucions que oferia el gòtic, com els arcs de diafragma, per exemple, però desenvoluparen una forma d'expressió pròpia més sòbria, més ascètica, un art propi que mesclava elements dels dos estils: l'art cistercenc.

Com comenten Fuguet i Plaza, l'arquitectura cistercenca no és pobra, és austera, però grandiosa. El monestirs es conceberen per a manifestar en tot moment un ascetisme rigorós i, d'aquesta manera, ajudar als monjos que, sense elements per distreure's com pintures o escultures, podien estar més dedicats i concentrats a l'oració.

Sant Bernat criticà a l'*Apologia ad Guillelmum Abbatem* tant l'art típic de Cluny com el romànic i les representacions i les seves representacions de formes humanes. Amb aquest document Bernat "creà un antiestil que esdevingué estil" en paraules de Fuguet i Plaza.

Com s'ha dit, el Cister nasqué a Cîteaux, a la Borgonya, en un temps on s'estava vivint una transició del romànic cap al gòtic. El gòtic de la Borgonya no era com el de l'Illa de França, d'inspiració anglo-normanda, sinó que tenia unes arrels més romàniques, amb gust pels espais simples però amples, unes característiques que més o menys es mantingueren en tots els monestirs cistercencs.

Les principals característiques de l'arquitectura cistercenca foren: la preferència pels espais quadrats, l'absència d'arcbotants tot i utilitzar volta de creueria, construccions més aviat baixes i l'ascetisme decoratiu.

ETAPES DE POBLET

Fundació

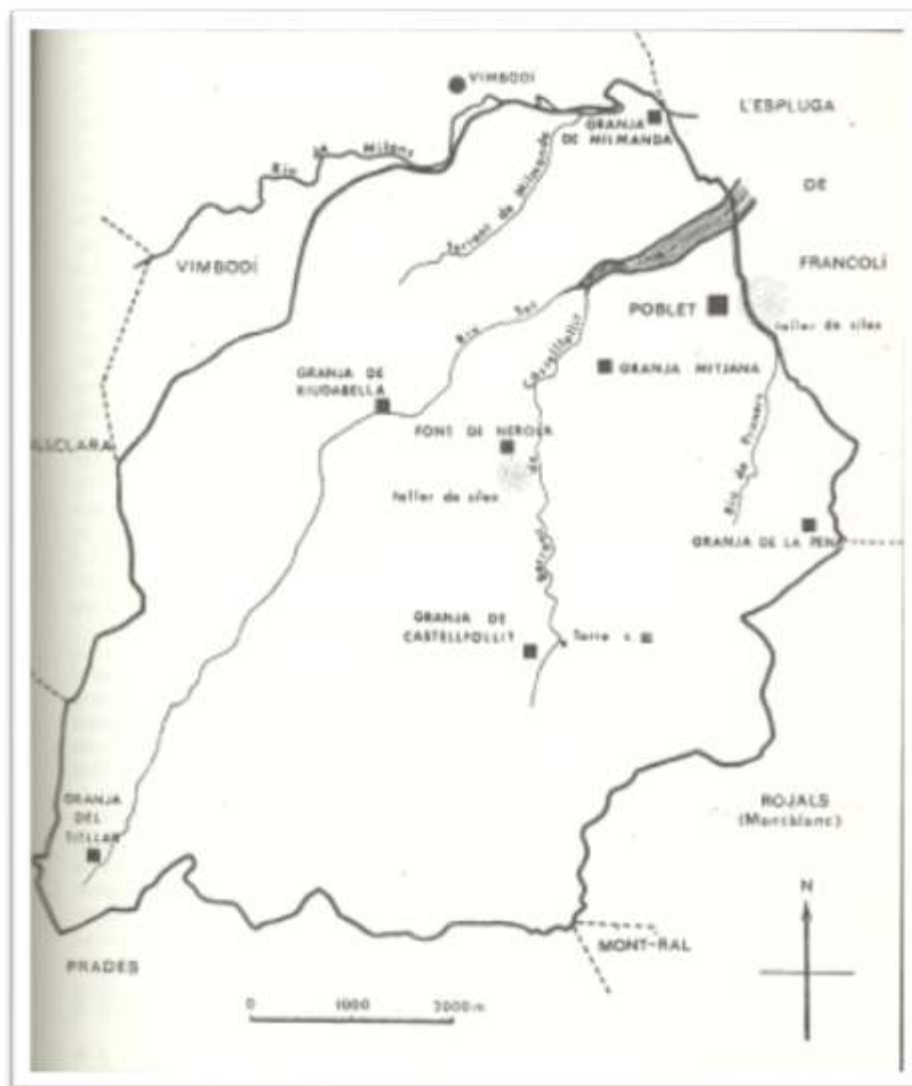
La fundació del monestir de Poblet es remunta a mitjans del segle XII, quan Ramon Berenguer IV reconquerí la Conca de Barberà de mans dels moriscos. Per a repoblar el territori i reconvertir i controlar els habitants de la zona, fundà una sèrie de pobles i també monestirs.

Ramón Berenguer IV feu la donació oficial de terres al monestir de Fonfroide (Fontfreda), a Occitània, l'any 1151. Tot seguit l'abat Sanç de Fontfreda envià uns quants monjos per a decidir l'emplaçament i fer els preparatius per a l'edificació d'un nou monestir.

Imatge 2. Claustre del monestir de Fontfreda

No és fins l'any 1153 que es té constància del nom del primer abat, Guerau. Gràcies a les donacions dels nobles a finals dels segle XII les propietats del monestir de Poblet eren força nombroses, i els seus dominis s'extenien per la Conca de Barberà i des de l'Alt Camp fins a la Llitera. Encara avui dia moltes d'aquestes granges resten dempeus (tot i que profundament modificades), així doncs encara es poden visitar Castellfollit (on els monjos tenen actualment una casa molt a prop de l'emplaçament original), Milmanda (propietat de la bodega Torres) o Riudabella (propietat de la família Gil).

Imatge 3. Donació inicial de Ramon Berenguer IV

El rei Alfons el Cast afavorí el monestir amb copioses donacions durant els primers anys de la seva fundació, i l'abat Copons donà un pas endavant (o endarrere si tenim en compte la Regla de Sant Benet) al segle XIII, quan adquirí la jurisdicció de dret públics sobre els pobles senyorejats per Poblet.

El segle XIII

El monestir de Poblet anà ampliant possessions realitzà diverses fundacions durant la segona meitat del segle XII (Santa Maria de Piedra, per exemple) i la primera meitat del segle XIII, a l'uníson de les conquestes de Jaume I.

A principis de segle, el 1207, també es construí un nou hospital de pobres, més gran, i que anà rebent donacions de diversos nobles d'arreu de Catalunya.

Durant el segle XII i XIII s'obrí una polèmica en el sí de l'Església, ja que el 1132 papa Innocenci II decretà una exempció de pagar el delme als monestirs cistercencs. Aquest fet provocà les queixes de bisbats i esglésies que veieren com els seus ingressos anaven disminuint a mesura que les terres que estaven sota els seus dominis eren donades als monestirs cistercencs. Després de diverses decisions a favor i en contra, el papa Innocenci III prohibí el 1214 noves adquisicions a l'ordre del Cister, però la inèrcia de creixement dels cistercencs no pogué ser aturada i finalment es decidí que l'exempció del delme es limitaria a es terres novals (les que eren ermes i havien començat a conrear els monjos), i a les que posseïen abans de 1215.

El 1246 Innocenci IV permeté als cistercencs ser, alhora, delmers. Així les possessions i influència del monestir anaren en augment.

El 1247 i el 1249 l'abat de Poblet rebé per primera vegada l'encàrrec del Capítol General de visitar tots els monestirs cistercencs d'Aragó, Catalunya, València i Balears. Aquest encàrrec continuà fent-se durant segles.

Pel que fa als favors reials, Pere el Catòlic continuà amb la política benefactora del seu pare, i també desitjà ser enterrat a Poblet, però la seva tràgica mort a Muret impedí el seu enterrament al monestir de la Conca. S'ha de destacar en aquest punt una certa

contradicció, i és que Pere el Catòlic morí lluitant contra Simó de Montfort i la seva croada contra els albigesos, els càtars. Els cistercencs es posicionaren contra els càtars, però aquest fet sembla que no minvà l'afecte del rei català cap al monestir de Poblet ni tampoc es conserva cap document que indiqui que els cistercencs impedissin la seva sepultura a Poblet.

Els reis que seguiren a Pere el Catòlic seguiren essent benefactors de Poblet, i fins i tot Jaume I volgué morí rebent l'hàbit de monjo del monestir de Poblet. Tant Jaume I com Jaume II resolgueren a favor litigis de Poblet amb Templers i habitants de les poblacions del voltant

Cap a finals de segle Poblet comença a acusar una disminució de les vocacions de conversos en favor d'altres ordres com els mendicants, que entraren amb molta força a Catalunya, però també hi influí una millora general de les condicions de vida i, per tant, no hi havia tanta gent que es feia conversa pel sol fet de poder menjar “pa blanc”.

A finals de segle XIII-finals del XIV, Poblet patí una greu crisi econòmica a causa de la gestió dels seus dominis, i l'abat de Fontfreda ordenà prendre mesures d'austeritat al monestir. Sembla que aquesta crisi, que començà el 1298, quedà superada el 1302.

El segle XIV. Els abats Ponç de Copons i Guillem d'Agulló.

Un cop superada la crisi, Poblet visqué uns anys d'austeritat constructiva sota els abadiats de Pere Alberic i Andreu de Timor.

A la mort de l'abat Alberic es produí una novetat significativa des del punt de vista artístic, i és que per primera vegada s'esculpí la làpida d'un abat mort a la sala capitular. També és en aquesta època quan desapareixen les influències aràbigues en la decoració de capitells, mènsules, impostes i claus de volta. La influència aràbiga tornarà a fer-se present més endavant en mosaics al claustre i en ornamentació de la tomba de Jaume I.

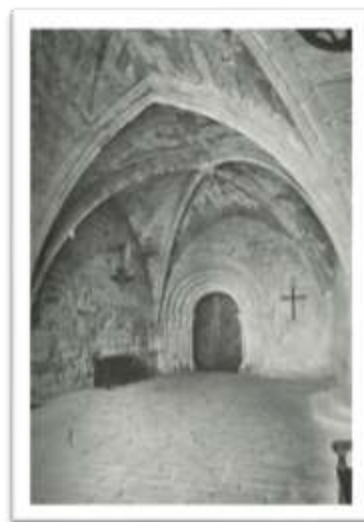
L'abat Alberic adquirí terres al voltant del monestir (Cervià de les Garrigues, el Cogul, etc...) i el seu successor Andreu de Timor continuà amb aquesta política.

Després de l'abadiat d'Andreu de Timor, s'escollí a Ponç de Copons, personatge d'especial importància per a Poblet.

L'abat Copons havia estat abat de Benifassà de 1312 a 1316, i en aquest breu període ja destacà per una bona gestió i un afany constructiu importants.

Copons fou l'impulsor de diverses construccions, de les que en tenim constància pel costum de l'abat d'esculpir el seu escut. Algunes de les construccions remodelades o impulsades per copons foren: una nova nau i capelles laterals per l'església, el cimbori, nou celler i for, locutori de conversos, etc... L'estil de les construccions de l'abat Copons és particular i tot i ser conegut i usat pels cistercencs en el segle XII i XIII, és tota una novetat a Poblet. Aquest nou estil a Poblet el podria haver après ell mateix o algun altre monjo que l'hagués acompanyat en els viatges que realitzà a França per assistir al Capítol General i per a visitar monestirs com Fontfreda. També es possible que es valgués d'algun mestre constructor vingut d'aquelles contrades.

El cubar o rebedor fou una de les primeres construccions que remodelà junt amb l'atri d'entrada. Notis en la imatge següent que la porta que s'observa al final de l'atri obeeix a un estil diferent, més romànic. És la porta d'entrada al claustre.

Imatge 4. Atri construït per l'abat Copons (seg. XIV)

També és de destacar que feu cobrir la nau sud de l'església amb volta d'encreuament d'ogives, encara que no se sap per quina raó, ja que l'església deuria estar acabada quan el nomenaren abat. Segurament fou una obra de millora funcional i no pas estètica, perquè la nau nord resta amb la volta original.

La construcció de set capelles laterals a l'església també fou obra de Copons, així com el cimbori, que restà inacabat.

Pere el Cerimoniós començà a preparar la seva tomba a Poblet en temps de l'abat Copons i és també en temps de l'abat Copons quan el monestir de Poblet adquirí competències jurídiques sobre els seus dominis

Ponç de Copons morí el 1448 víctima de la Pesta Negra. L'epidèmia matà 59 monjos i 20 conversos.

La pesta causà un gran impacte econòmic arreu d'Europa i Poblet no n'escapà. Després de dos abadiats, l'efímer de Bernat de Palau i el d'Arnau d'Eixamús, que durà fins el 1361, fou elegit abat Guillem d'Agulló.

Imatge 5. Làpides de l'abat Copons i l'abat Agulló al terra de la sala Capitular

Durant l'abadiat de Guillem d'Agulló és quan Pere el Cerimoniós tingué més influència sobre el monestir.

També en la segona meitat del segle XIV es té constància de la importància de Poblet com a punt de passada de diferents pelegrinatges, fet que contradiu l'aïllament que buscaven inicialment els monjos cistercencs. Fins i tot el rei d'Armènia visità Poblet l'any 1391.

En aquesta època no hi hagueren grans construccions perquè el monestir ja tenia les seves funcions cobertes amb els edificis existents. Sí que és destacable una sèrie de sarcòfags i escultures funeràries, la majoria d'elles molt deteriorades o perdudes en l'actualitat.

També podrien ser de la segona meitat del segle XIV els alicatats de rajola sobre paviment rogenc (típics de València en aquella època) que hi hagué al terra del claustre, de clara inspiració aràbiga.

També es creu que són d'aquesta època els fragments trobats per Eduard Toda als anys trenta del segle XX i que corresponen al panteó reial. Alguns d'aquests fragments, que Toda atribuï al sepulcre de Jaume I, són de l'estil atauric, força rar a Catalunya.

L'abat Agulló continuà expandint els dominis del monestir, tot i que més moderadament que en el segle anterior, destacant la compra de Verdú, que havia estat objecte d'enfrontaments amb el bisbat de Vic anys abans.

Del segle XV a la desamortització de Mendizábal

El segle XV es mostra com continuista de les polítiques i costums dels segles anteriors. Destacar que l'abat Martínez de Mengucho no l'escolliren entre els monjos del monestir, sinó que fou nomenat directament pel papa Luna per assegurar-se que Poblet li fes costat en tot moment.

Un fet que originà una certa revolta interna al monestir fou la obligació de l'abstinència absoluta de carn que imposà Martínez de Mengucho. SI bé l'abstinència de carn hauria d'haver estat un fet normal si es seguís la regla de sant Benet estrictament, ja des del

segle XII s'anà sofrint una relaxació d'aquest aspecte de la Regla. L'abstinència estricta a Poblet portà alguns monjos a demanar el canvi de monestir i fins i tot d'Ordre religiós.

El canvi de dinastia de la monarquia no suposà un canvi significatiu per Poblet, que continuà gaudint dels favors dels monarques.

Després de la mort de Mengucho, es succeïren una sèrie d'abats, alguns nomenats pel Papa i d'altres escollits entre els monjos, tots ells amb certa tendència a voler traspassar el càrrec a altres monjos. No és fins a finals de segle, amb l'elecció de Joan Payo Coello, que es torna a assolir una certa normalitat.

Un fet important de la segona meitat de segle XV és la intervenció del monestir en els afers polítics de Catalunya, quan fins aleshores se n'havia mantingut al marge.

El segle XVI està marcat per l'estabilitat que li conferiren una sèrie d'abadiats força llargs. Només existí l'anomenat període de crisi de fra Pere Caixal (1526-1531).

L'abadiat de Pere Caixal començà amb la total aprovació de Cîteaux, que li encarregà ser visitador dels altres monestirs cistercencs, però ràpidament s'anà guanyant l'animadversió dels altres monjos del monestir per una sèrie de decisions no massa encertades, segons ells

La gran polèmica de Caixal fou l'encàrrec a l'escultor valencià Damià Forment el gran retaule de l'altar major de l'església del monestir. Un cop enllestit el retaule, d'estil renaixentista, Poblet deixà de pagar l'últim dels terminis acordats adduint a la mala qualitat de l'obra i a una falta de professionalitat de l'escultor. Les raons del descontentament de la comunitat de Poblet foren la cara manutenció dels operaris de Forment (a càrrec del monestir i agreujada per un encariment del blat), l'ús d'un alabastre de qualitat inferior (el de Sarraï en comptes del d'Aragó amb el que havia estat feta la mostra que presentà Forment), algunes peces d'alabastre més fosques del normal, i una modificació del disseny inicial a causa d'un error de forment al prendre les mesures per al retaule. A part sembla que Forment anà fent una sèrie de regals a mode de suborns als membres més importants de Poblet.

Finalment l'abat Caixal fou destituït i Forment no cobrà la totalitat del retaule.

Ja entrat el segle XVII, el 1623, Poblet entrà a formar part de la Congregació Cistercenca d'Aragó tot i les seves reticències. Aquest fet portà canvis en la durada dels abadiats, que passarien a ser de quatre anys en comptes de vitalicis.

Durant la Guerra dels Segadors Poblet feu costat als interessos de Catalunya, i anà perdent força dominis i, per tant, rendes i tributs. Al final, i per culpa dels abusos dels soldats francesos, Poblet acabà fent costat a les tropes espanyoles quan aquestes ja havien pres Lleida i Tarragona.

El segle XVIII està marcat per la Guerra de Successió, i el monestir també en sofrí les conseqüències. L'abat Dorda es mostrà ferm partidari de l'arxiduc Carles d'Àustria, però com és ben sabut, al final triomfà Felip V. Malgrat tot, el monestir no rebé grans represàlies pel seu suport als Àustria.

És aquesta època, també, quan es produeix un plet entre Poblet i Santes Creus per reclamar el fet de ser el monestir de més antiguitat. Finalment s'endugué l'honor el monestir de l'Alt Camp.

És en el segle XVIII que s'edifica la Sagristia Nova, ja d'estil barroc, a l'igual que la façana de l'església, que s'esculpí en diverses etapes entre els segles XVII i XVIII.

La Guerra de la Independència, de principis de segle XIX afectà econòmicament el monestir, que es veié obligat a mantenir tropes, i poc més tard durant el Trienni Liberal (1820-1823) el monestir va ser saquejat i algunes dependències cremades. Finalment, després de la Primera Guerra Carlina i la desamortització de Mendizábal, Poblet restà abandonat.

Els saquejos foren constants i es destruí el panteó reial. Les restes dels sobirans catalans quedaren escampades per terra fins que el rector de l'Espluga de Francolí, Antoni Serret, les pogué recollir i guardar-les el 1837. Poc després també rescatà les altres restes que romanien al panteó reial.

POBLET A L'ACTUALITAT

Després del desastre que suposà el segle XIX per al monestir, serà durant la primera meitat del segle XX que la societat comença a mostrar interès per preservar el patrimoni i aparegué la figura d'un veí de Reus, Eduard Toda, que serà fonamental per la supervivència del monestir.

Finalment, i després d'haver restaurat els edificis essencials, el 1940 vingueren monjos cistercencs italians per habitar de nou el monestir.

Les despulles dels reis catalans tornaren al monestir l'any 1952 i s'emplaçaren en el nou panteó reial esculpit per Frederic Marés.

Actualment Poblet és un dels monuments més importants de Catalunya, i hi ha una comunitat permanent de monjos cistercencs.

PERSONATGES SIGNIFICATIUS

En els gairebé 900 anys d'història del monestir de Poblet, hi ha hagut una sèrie de personatges que han destacat per les seves obres o per fets relacionats amb el monestir. A continuació en fem un breu resum d'alguns d'ells.

Ramón Berenguer IV (dates clau 1149-1153)

Fou el rei Ramón Berenguer IV qui donà les terres on s'emplaçaria Poblet a l'abadia de Fontfreda, a Occitània, amb la intenció de reforçar el repoblament i el domini d'un territori recentment conquerit als musulmans.

Durant la vida d'aquest rei i dels seus successors, el monestir fou benefactor de nombroses donacions de terres, monetàries i d'objectes de valor. Ramón Berenguer IV fou sens dubte l'alma mater del monestir.

Abat Copons (dates clau 1316-1348)

L'abat Ponç de Copons deixà un llegat arquitectònic enorme al monestir. Gràcies a aquest abat es reconstruïren estructures malmeses i s'ampliaren les dependències del monestir.

Encara avui en dia es pot observar l'escut familiar de l'abat Copons, un escut amb dues copes al mig posades una damunt de l'altra, en molts de les construccions del monestir (claus de volta, etc...).

La pesta negra delmà significativament la població del monestir. L'abat Copons morí víctima de la pesta el 1348.

Abat Agulló (dates clau 1361-1393)

L'abat Agulló destaca per se l'abat sota el qual el rei Pere III el Cerimoniós encarregarà el panteó reial.

Fou una època de bonança pel monestir després de la desgràcia de la pesta, i el monestir gaudí dels favors i donacions reials.

L'abadiat d'Agulló no destacà per les construccions, la majoria ja acabades per Copons i sense la necessitat d'haver de fer-ne d'altres.

Pere el Cerimoniós (dates clau finals del segle XIV)

Tot i que el primer rei a voler ser enterrat a Poblet fou Alfons I, Pere III el Cerimoniós fou qui, a semblança dels grans panteons europeus, volgué construir un panteó reial a Poblet.

La idea inicial del panteó, més modest que el que coneixem avui dia, anà modificant-se per finalment, donar cabuda a mullers, fills i altres reis del Casal de Barcelona i més tard, també dels Trastàmara.

Segurament Poblet deu la seva importància actual en la història de Catalunya gràcies a Pere III i el seu afany de grandiloquència.

Jaume Finestres i Monsalvo (seg. XVIII)

Finestres, monjo del monestir, fou un dels primers historiadors de Poblet. La seva visió de la vida monàstica i les descripcions que feu tant de la vida com de les construccions del monestir, sens dubte han ajudat a reconstruir la història de bona part dels segles precedents a la seva existència.

Mossèn Esteve o Antoni Serret (als voltants de 1840)

Algunes fonts citen a mossèn Esteve i d'altres al mossèn Antoni Serret, però el que és clar és que als voltants de 1840 i amb el monestir i, especialment el panteó reial, molt malmès pels saquejos, demanà permís per anar a Poblet i recollir els ossos dels reis d'alguns sarcòfags del panteó, que estaven escampats pel terra de l'església.

Gràcies a l'acció d'aquest mossèn, avui dia es conserven les despulles de Jaume I o Pere el Cerimoniós entre d'altres, que foren dos dels reis afectats pel saqueig.

Com a curiositat comentar que actualment al sarcòfag de Jaume I hi ha dos caps ja que no es té certesa de quin és el que correspon a la resta d'ossos, molt barrejats després del brutal escampall.

Eduard Toda (finals de segle XIX i principis del segle XX)

Fou aquest reusenc, enamorat de Poblet, qui impulsà la protecció i restauració del monestir.

Tot i que algunes de les seves actuacions avui dia no serien considerades correctes, és gràcies el seu capcinament i dedicació al monestir de la Conca de Barberà, que Poblet fou habitat de nou a principis dels anys 40.

Com a curiositat, comentar que Toda relacionà Gaudí amb la restauració de Poblet en alguns dels seus documents, però els estudiosos descarten la participació de Gaudí i ho

atribueixen a la ment fantasiosa de Toda i a un afany de guanyar rellevància i, segurament, aconseguir més finançament per a la restauració del monestir.

Agustí Altisent (segle XX)

Altisent fou un estudiós del monestir del segle XX. La seva labor d'investigació pot veure's resumida en el magnífic llibre *Història de Poblet*, de 1974, en el que s'ha basat gairebé la totalitat d'aquest treball.

Altisent, que fou monjo i arxiver de Poblet, està enterrat al monestir.

POBLET. SOCIETAT, CULTURA I RELIGIÓ

És innegable que el monestir de Poblet rebé des de l'inici els favors dels monarques catalans, però el monestir no tingué només una finalitat purament eclesiàstica. La influència que exercí en la societat catalana, i fins i tot peninsular, des de la seva fundació fou clau per, en un principi repoblar i reafirmar el poder del Casal de Barcelona en unes terres recentment conquerides, i en segles posteriors per a cohesionar el territori i fins i tot desenvolupar un petit paper en les guerres que sofriren les terres catalanes.

En el moment de la fundació del monestir, Poblet començà a tenir relació amb la societat que l'envoltava. Les relacions amb la corona catalana foren fluides i constants, però també és d'especial importància el paper que desenvolupà el monestir a les terres i habitants del seu voltant. S'ha de tenir en compte que a mitjans del segle XII, quan es fundà el monestir, la franja de territori que va de Lleida a Tarragona, acabava de ser conquerida de mans dels musulmans, i encara eren molts els fidels de la religió de Mahoma que no s'havien convertit al cristianisme. Poblet sens dubte jugà un paper evangelitzador important i potser no tant amb l'eina de la paraula sinó amb les grans capacitats i coneixements agrícoles que tenien els monjos cistercencs, que foren capaços de transformar les grans extensions de terra que envolten el monestir en conreus de cereal, vinya i olivera.

Si en un principi els monjos degueren deure's més al *labora* que al *ora*, però poc a poc i amb el normal funcionament del monestir, el treball agrícola el passaren a desenvolupar els conversos del monestir. Per aquesta raó les monjos pogueren dedicar-se a l'estudi i reproducció de manuscrits, un dels pilars de la transmissió de la cultura i el coneixement en aquells temps. Gràcies a Poblet tenim la còpia més antiga en català de *Libre dels feyts* de Jaume I.

També és destacable la figura del "familiars", que eren persones i fins i tot famílies senceres que es comprometien a tenir uns lligams especials amb el monestir i, un cop morts, donar terres i propietats a l'abadia a canvi de serveis espirituals, tant importants en una societat medieval que acusà un retorn al tipus de societat mítica que s'ha comentat en d'altres activitats.

També els monjos desenvoluparen un paper important en la societat civil a partir de principis de segle XIII, quan Pere el Catòlic concedí poder notariais als documents de Poblet.

Una altra de les activitats “civils” importants de Poblet fou l'hospital de pobres. De ben segur el primitiu hospital del segle XII degué quedar petit o obsolet, ja que durant el segle XIII se'n construí un de nou. Aquest fet és prou significatiu perquè ens mostra que els monjos no vivien completament aïllats de la societat i els seus problemes. En efecte la gent dels voltants tenia coneixement del monestir i feia ús de serveis com l'hospital en alguns casos...tot i que el monestir ja el deurien conèixer prou bé ja que des de ben aviat hagueren de pagar el delme.

Fent un salt cap al segle XIV, es té constància que alguns monjos foren professors en universitats europees. Així doncs Fra Guillem de Ripoll feu mestre de teologia a París el 1330 i posteriorment també passà per Tolosa de Llenguadoc.

En aquesta època, 1343, s'acabà la còpia del *Llibre dels Fets* de Jaume I abans esmentada.

Els documents que s'han pogut analitzar, semblen mostrar una bona mobilitat dels monjos de Poblet, per la qual cosa és fàcil pensar que de la mateixa manera que ells transmeteren els seus coneixements més enllà dels Pirineus, també pogueren donar fe d'altres cultures, estris o tècniques potser encara desconegudes al territori.

També s'ha de destacar l'entrada de llibres científics a la biblioteca de Poblet gràcies a aquests monjos-professors. Fins aleshores els textos de Poblet es versaven sobre temàtiques bíbliques, litúrgiques, ascètiques i Dret (al segle XIII).

Al primer quart del segle XV es construí un orgue a Poblet per ajudar als cants de les celebracions litúrgiques. La música que es cantava era cant gregorià reformat pels cistercencs.

Però Poblet també s'interessà per la música dels cantors de la Cort, i conservava un exemplar dels cants típics d'aquells temps. Altisent també indica que a Poblet es tenia constància de la música de moda a la cort dels comtes de Foix i dels ducs de la Borgonya.

En segles posteriors Poblet continuà amarant-se dels coneixements d'altres cultures i societats i també fou focus emissor de la cultura i societats catalanes. És destacable la figura de Jaume Finestres i Monsalvo (seg. XVIII), monjo i historiador de Poblet, que fou un dels primers estudiosos del monestir. La seva *Història de Poblet* és un document únic i excepcional.

Ja a finals del segle XX, el monestir fou l'escollit per custodiar l'arxiu Josep Tarradelles, mostrant d'aquesta manera, la importància que encara té aquest monestir en la cultura i societats catalanes.

POBLET. CONTEXT ARTÍSTIC

El monestir de Poblet és un aparador extraordinari de l'arquitectura cistercenca. Molts elements s'han vist alterats per restauracions o modificacions al llarg del temps, es manté l'estructura bàsica de monestir cistercenc, per bé que ampliada amb nombroses dependències auxiliars.

De l'escultura se'n poden trobar mostres des dels principis del monestir fins a l'actualitat. Els elements més destacables són el retaule major, els capitells del claustre i la restauració del panteó reial feta per Frederic Marés.

Si parlem d'una arquitectura extraordinària, no podem fer el mateix pel que fa a la pintura, ja que les restes de policromia han arribat molt deteriorades als nostres temps per culpa, en bona part, a l'abandó de 100 anys que patí el monestir però, com veurem en algunes fotos, encara se'n poden trobar restes al presbiteri o al claustre.

Les arts sumptuàries no destaquen ni per la seva abundància ni per la seva excepcionalitat, ja que la majoria de peces o bé es perderen o estan dipositades en museus. Val a dir, també, que els cistercencs, teòricament, utilitzaren peces senzilles per a la litúrgia, i l'ornamentació del monestir era austera per afavorir l'oració dels monjos.

Un tipus d'art poc comentat quan es parla de Poblet és el de les esteles funeràries. S'ha cregut adient dedicar un petit espai a parlar de les esteles funeràries que es poden trobar al monestir.

ARQUITECTURA

L'arquitectura de l'Ordre del Cister es desenvolupà abraçant un estil nou. El rebuig a l'ampul·lositat de les construccions de Cluny, creà un nou estil, a cavall entre el romànic i el gòtic de la Borgonya. Fou un estil despullat de floritures i amb un sentit molt més pràctic que estètic.

Per norma general els monestirs cistercencs es construïren inicialment seguint la mateixa disposició, i poc a poc cadascun anà afegint les seves peculiaritats pròpies al disseny inicial.

Imatge 6. Planta ideal d'un monestir cistercenc.

Habitualment el claustre s'ubicava a la cara sud de l'església, però Poblet per les peculiaritats del terreny es construí com si fos una imatge mirall d'aquesta planta ideal. D'aquesta manera l'església, l'element més important del monestir, quedaria situada en la posició més elevada.

L'església era l'element més important de tot el monestir en el sentit religiós, però és el claustre la construcció que s'usarà com a eix central de la vida al monestir. El claustre servia per dividir les estances terrenals (refetor, dormitoris,...) de les divines (església) i era l'element distribuïdor del monestir.

Els altres elements a destacar dels monestirs cistercencs eren els dormitoris i el celler, on havien de guardar els fruits del treball manual.

A continuació es descriuran els elements de Poblet, alguns típics de l'arquitectura cistercenca i d'altres d'estil gòtic. Finalment es farà una descripció d'altres construccions importants de Poblet, que són moltes i molt variades.

L'Església

L'església de Santa Maria de Poblet és de planta de creu llatina, amb el presbiteri lleugerament més elevat. Començà a construir-se al segle XII, i una de les seves peculiaritats és que l'absis no es quadrat, sinó que el conformen una sèrie de capelles radials amb deambulatori (aquest tipus de construcció ja es troba a la segona església de Claravall).

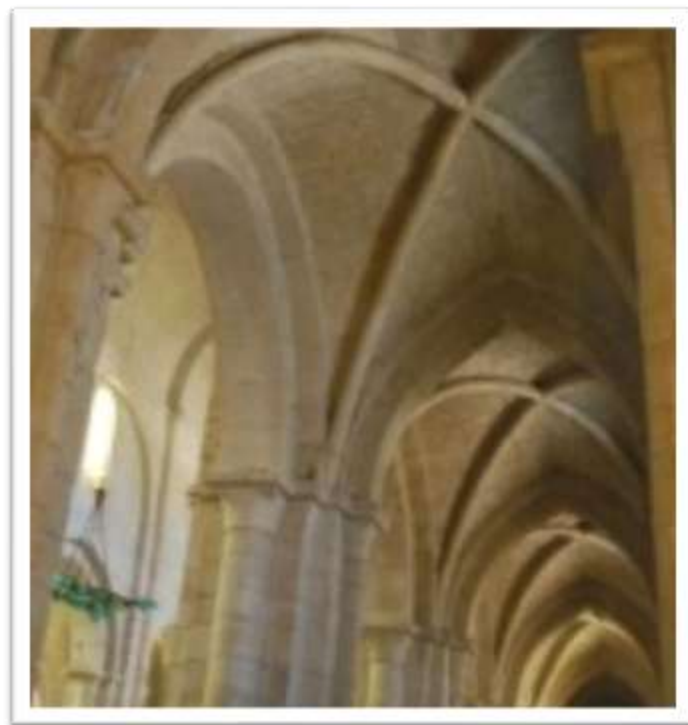
L'església la conformen una nau principal i dues naus laterals més estretes. La influència del romànic es pot apreciar en la coberta de la nau principal, que és de volta de canó, tot i que lleugerament apuntada.

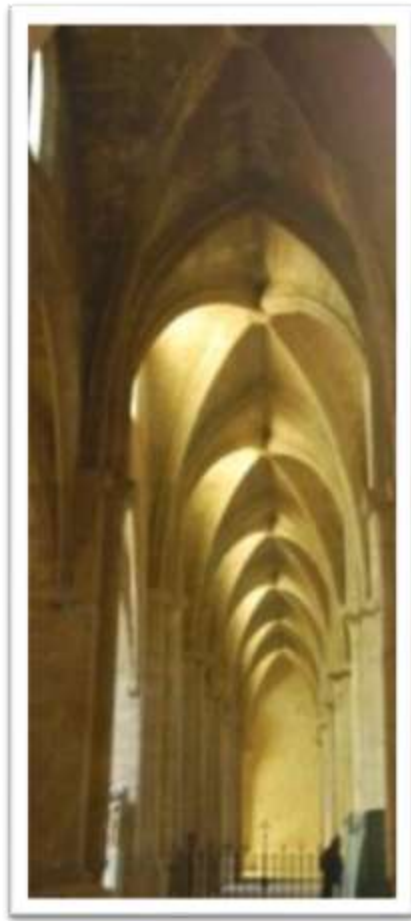
Imatge 7. Nau principal de Santa Maria de Poblet

També es poden observar els arcs torals que reforcen la volta i que arriben fins al nivell de terra a través de les columnes que separen la nau principal de les laterals.

Les naus laterals, però, estan construïdes amb volta de creueria. La coberta de la nau nord es conserva original, però la de la nau sud la feu modificar l'abat Ponç de Copons, tot i que no se'n saben les raons.

Imatge 8. Nau nord de Santa Maria de Poblet

Imatge 9. Nau sud de Santa Maria de Poblet.

A l'absis i a les capelles radials encara hi queden restes de policromia. Algunes fonts (pare Marc, actual monjo de Poblet) afirmen que l'interior de l'església estava totalment pintat.

Imatge 10. Restes de pintura a la coberta de l'absis

Imatge 11. Restes de pintura a la coberta de les capelles radials

Imatge 12. Restes de pintura a les columnes de la nau a l'alçada de l'absis

Imatge 13. Restes de pintura a les columnes de la nau a l'alçada de l'absis

Altres aspectes a destacar de l'església és l'existència d'un cor tancat per als monjos i inicialment n'hi havia un altre per als conversos.

La façana no és l'original i l'actual és d'estil barroc, construïda entre els segles XVII i XVIII. La façana es tractarà amb més detall a l'apartat d'escultura.

A l'interior de l'església hi ha el panteó reial, que consisteix en dues arcades que sostenen els sepulcres. En l'apartat d'escultura es tractarà més a fons el panteó reial.

El claustre

Al claustre de Poblet es poden observar diversos estils constructius. L'ala sud del claustre mostra obertures amb dos arcs de mig punt separats i aguantats per columnes rodones llises de pedra.

Imatge 14. Ala sud del claustre

En canvi les altres tres ales tenen obertures típicament gòtiques.

Imatge 15. Ala oest del claustre

Tot el claustre està cobert amb volta de creueria amb diferents claus de volta.

A l'ala nord del claustre hi ha un rentador. L'estil de les voltes de canó és similar al de l'ala sud del claustre, i els capitells també són similars als de l'ala sud. Encara es conserven restes de la coloració que degué tenir aquest espai.

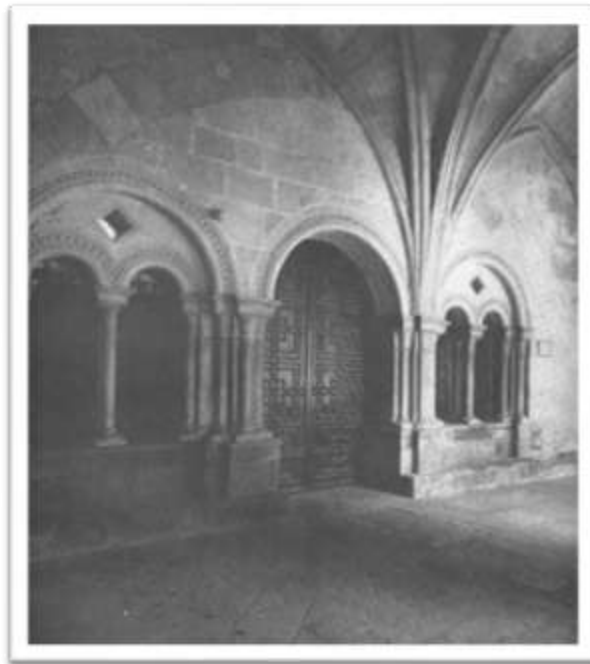

Imatge 16. Rentador del claustre

Com a curiositat es pot observar com jugaren amb la simbologia a l'hora de dissenyar les construccions. El número 7, és present en molts indrets del monestir i és comú en la simbologia religiosa arreu. En aquest cas el número es representa per cadascuna de les arestes del quadrat que reposa damunt dels dos arcs (4), pels dos arcs (2) i per l'arc que engloba els dos elements anteriors (1).

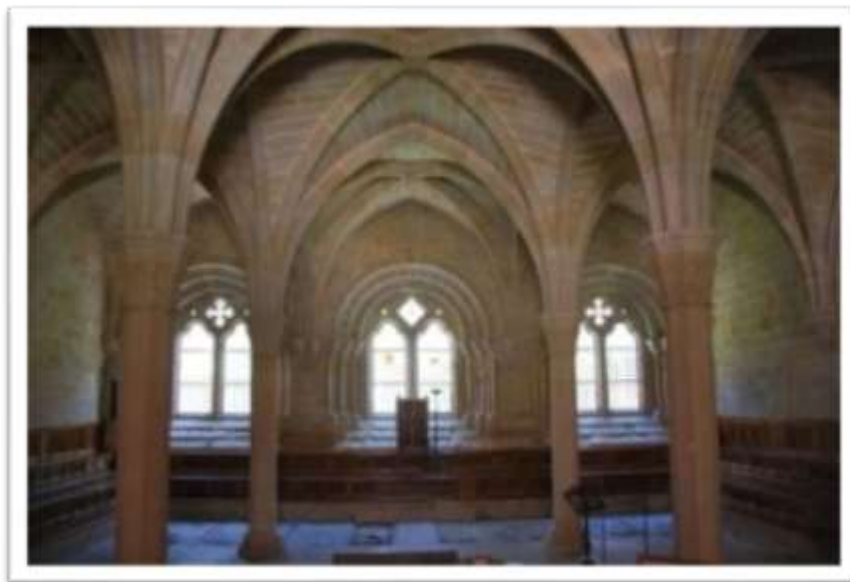
La sala capitular

A la sala capitular s'hi accedeix des de l'ala est del claustre. La porta d'entrada està flanquejada per una finestra a cada costat, i al fons de la sala s'hi poden trobar tres finestres més. La porta d'entrada és de mig punt arquivoltada.

Imatge 17. Entrada a la sala capitular

Els arcs de creueria del sostre suporten en quatre pilars octogonals i diversos culdellànties murals.

Imatge 18. Sala capitular

Al terra de la sala capitular hi ha les làpides dels abats que moriren en l'exercici del càrrec. La imatge X mostra les làpides dels abats Copons i Agulló.

Locutori

El locutori és una estança relativament petita que tot i ser del segle XIII està coberta amb volta de canó lleugerament apuntada.

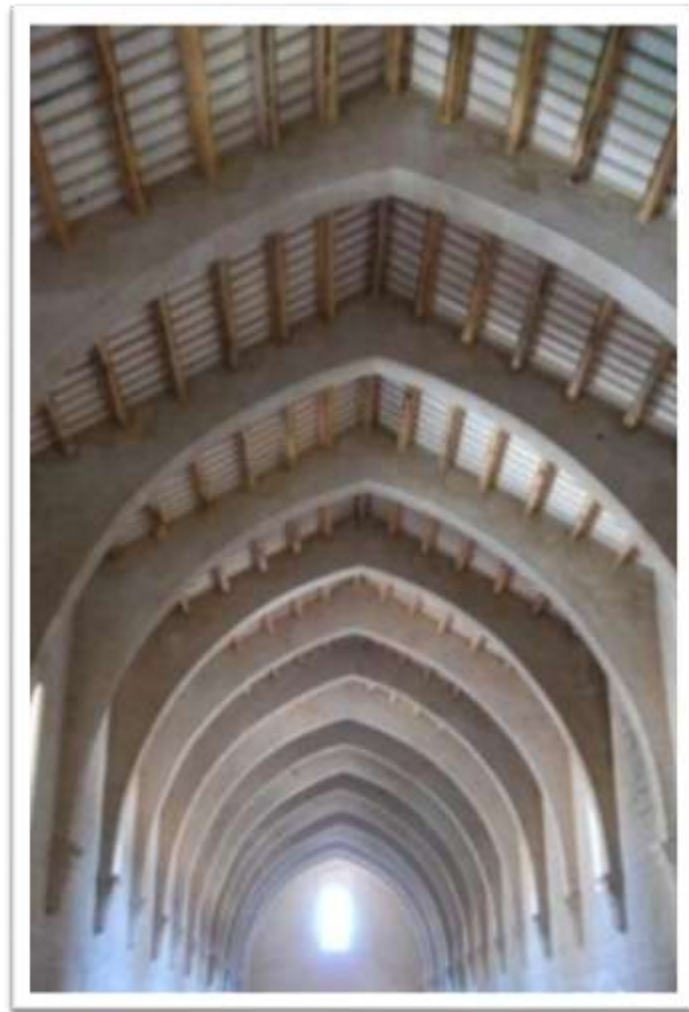
Imatge 19. Locutori del segle XIII

Actualment des del locutori s'accedeix a la biblioteca actual del monestir

El dormitori dels monjos

El dormitori dels monjos de Poblet és una obra imponent. És construït a damunt de l'actual biblioteca, el locutori i la sala capitular. Com és normal en els monestirs cistercencs, des del dormitori es té accés directe a l'església.

Una sèrie d'arcs de diafragma suporten el sostre de la sala, de 87 metres de llarg per 10 d'ample.

Imatge 20. Dormitori dels monjos

Els arcs estan suportats directament en mènsules a les parets.

Per diverses marques que hi ha a la paret, aquesta sala segurament tingué un sostre fals per a que la sala no resultés tant freda.

Actualment aquesta sala s'utilitza com a magatzem de la biblioteca.

Cuina/Refetor/Calefactor

A la part nord del claustre, just davant del temple/rentador, hi ha la cuina, el refetor dels monjos i el calefactor. Actualment la cuina està dividida en dues parts, ja que es continua usant i només es pot visitar l'estança que dona al claustre. Darrere un mur hi ha la cuina actual dels monjos.

El menjador continua essent usat pels monjos avui en dia, i té una font al mig de la sala i un petit altar per la lectura durant els àpats dels monjos.

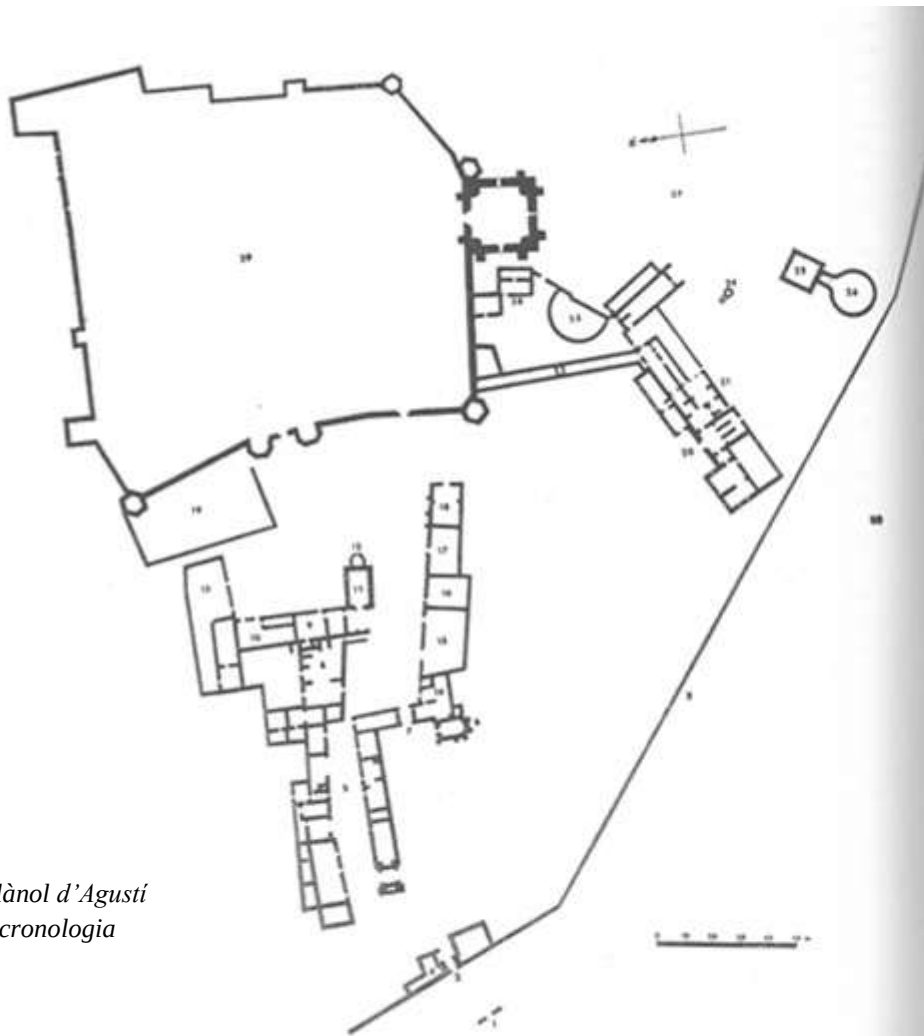
Refetor dels conversos/celler

El refetor dels conversos es convertí en celler a principis del segle XIV. Es tracta d'una estança de dimensions considerables. Actualment està dividida en dos pisos, com deuria estar quan era refetor dels conversos.

Imatge 21. Refetor dels conversos/celler a partir del s. XIV

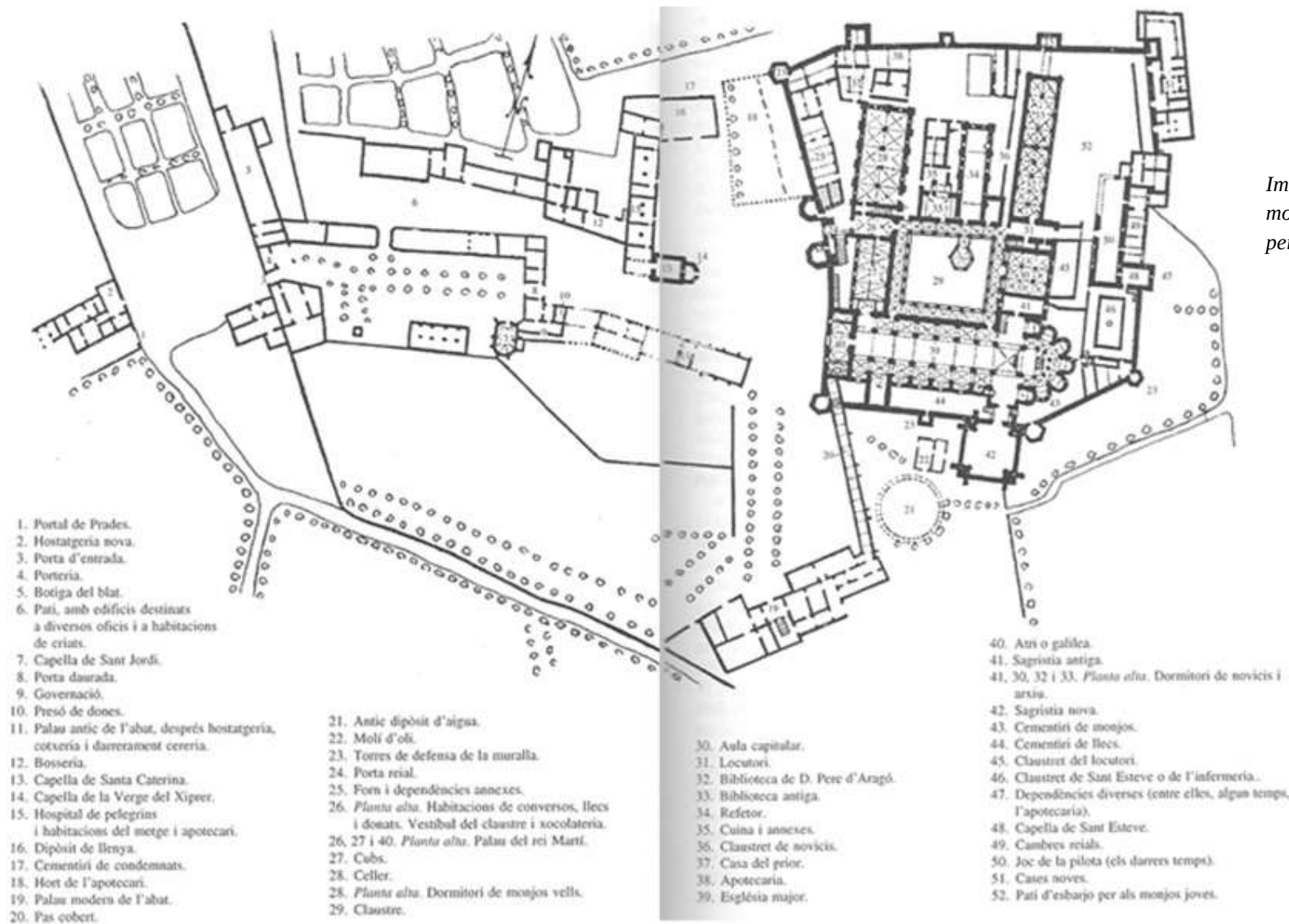
Quatre pilars suporten el pes de la volta de creueria del sostre, que també descansa sobre mènsules a les parets.

Imatge 22. Plànol d'Agustí
Altisent amb cronologia

←
El monestir, a més del recinte interior, comprenia un conjunt de construccions exteriors, bastides en diverses èpoques. El plànol que en presentem és, aproximadament, el que dreçà Bonaventura Hernández Sanahuja el 1879 (cf. Serra, *La Comisión de Monumentos*, 11-15). La destinació de les diverses dependències fou en part rectificada per Serra Vilaró i, sobretot, molt completada per Vilarrubias (*Historia del Patronato*, 209-212). Per la nostra banda, hi hem fet algunes rectificacions i addicions i hem generalitzat alguna atribució perquè ens semblava poc segura. El plànol no inclou la totalitat de la muralla de l'abat Porta, ni el corral, la casa de l'hortolà, la pallera i l'era situats dins l'esmentada muralla, a certa distància del recinte interior, en direcció al nord. El detall de les dependències numerades és el següent:

1. «Porta de Prades» (s. XVI; abat Porta)
2. Porta medieval exterior, o del primer recinte, i torre d'entrada.
3. Muralla exterior emmerletada que envolta el monestir i part de les terres annexes (s. XVI; abat Porta). Incompletament representada en el gravat
4. Porteria (s. XVI; abat Lerin)
5. Passeig constituït pels edificis destinats a ferreria, habitacions dels mossos, dipòsits de carros i eines agrícoles, fàbrica d'aiguardent, quadra, etc. (ss. XIV i XVII-XVIII)
6. Capella de la Verge del Roser i Sant Jordi (s. XV; Alfons el Magnànim i abat Conill)
7. Porta daurada (s. XV; abats Delgado i Payo Coello)
8. Bosseria amb totes les seves dependències
- 9 i 10. Hospital de pobres i pelegrins i habitacions del metge i cirurgia
11. Capella de Santa Caterina (s. XIII)
12. Capella de la Verge del Xiprer (s. XVII; abat Trilla) (suprimida el 1951)
13. Magatzems
14. Presó de les dones, suprimida el 1770
15. Cotxeria
16. Habitacions dels artesans
- 17 i 18. Construcció dels segles XIV-XV (hostatgeria?) (al segle XVIII, a 17 hi hagué la fusteria)
19. Hort de l'apotecari
20. Palau abacial nou: façana del s. XVIII
21. Palau abacial nou: part edificada al s. XVI
22. Pas cobert per a anar de l'església al palau abacial (s. XVIII)
23. Dipòsit d'aigua
24. Torre de les aigües (s. XVI; abat Porta)
25. Caseta del molí hidràulic per a cereals (s. XVIII). (Vegeu el gravat de la p. 605).
26. Bassa del molí (s. XVII o XVIII)
27. «Hort de les aigües»
28. Molí d'oli
29. Recinte segon i principal del monestir. Vegeu-ne el plànol a les pàgs. 308-309.
30. «Vinya clona».

Imatge 23. Plànol general del monestir de Poblet publicat per Martinell 1927

Altres construccions de Poblet

Poblet és un monestir amb una extensió construïda molt significativa. El nucli del monestir el formen l'església, el claustre i els edificis adjacents, però al llarg dels segles s'anaren afegint una sèrie de modificacions i edificacions que el transformaren en l'enorme complex que és avui en dia.

En temps d'inestabilitat, es feu fortificar el monestir de Poblet amb una alta muralla amb diverses torres (en la imatge anterior es pot apreciar el perfil en negreta de la muralla original). L'entrada al monestir es realitzava per la porta reial, una imponent construcció amb dues torres de planta hexagonal de gran alçada. Encara avui dia es pot veure l'escut d'armes de la casa d'Aragó (veure imatges següent).

Imatge 24. Porta reial

Imatge 25. Escut d'armes del Casal d'Aragó.

Entrant per la porta reial a mà dreta unes escales porten cap a l'actual museu del monestir, que està situat al Palau de Martí l'Humà. L'últim dels reis catalans feu edificar aquest palau per passar els seus últims dies a Poblet, però morí abans de veure'l acabat. Es tracta del típic palauet català, purament gòtic.

Imatge 26. Entrada al palau del rei Martí l'Humà

També cal destacar el claustre i capella de Sant Esteve, a la part més oriental del monestir. Aquestes dependències, si bé que avui dia modificades, són segurament les primeres que es construïren a Poblet.

Imatge 27. Claustre de Sant Esteve, del segle XII

Adossat a la muralla per la part externa i a l'ala sud del transsepte de l'església, es troba la Sagristia Nova, d'estil barroc i edificada el segle XVIII. Es té constància que la construí el mestre de cases Francesc Montguillot de l'Aleixar, i és una construcció de planta central amb la part inferior quadrada i la superior s'estreny per conformar un cimbori que és el punt més elevat del monestir. Les parts quadrades de la base tenen dos contraforts als extrems de cadascuna i finestrals rodons a la part alta abans del cimbori.

Imatge 28. Campanar (esq.), cimbori de l'església (centre) i cimbori de la Sagristia Nova (dreta)

Al transsepte de l'església l'abat Copons feu construir un cimbori que restà inacabat per culpa de la pesta negra. Més tard, segle XVII, el cimbori es reconstruí tal i com es pot observar avui en dia. Les dimensions del cimbori són considerables i, tot i que és una mica més baix que el de la Sagristia Nova, és molt més imponent.

Ja fora del recinte emmurallat inicial, és destacable la porta daurada, on podem trobar algunes representacions humanes en les mènsules que aguanten l'arc de la porta interior.

Imatge 29 i 30. Porta daurada i mènula

A part d'aquestes representacions humanes a esquerra i dreta de la porta interior, dins el monestir hi ha molt poques imatges humanes, a excepció del retaule, del panteó reial, alguns capitells del palau del rei Martí i de les làpides dels abats, tots ells construïts quan ja no era vigent el rebuig inicial de Sant Bernat a les imatges “deformades del romànic”.

Just al costat de la porta daurada i abans d'entrar al recinte de la plaça major, hi ha la Capella de Sant Jordi, una petita capelleta que avui en dia mostra un garbuix d'estils, però que fou construïda per ordre d'Alfons el Magnànim.

Dins la plaça major l'edifici més destacable és la Capella de Santa Caterina, d'estil romànic.

Imatge 31. Capella de Santa Caterina

Junt a la capella es podien trobar l'hospital de pobres i la bosseria.

A tocar ja de la porta barroca de l'església queden les restes molt malmeses de l'antic palau de l'abat, que posteriorment fou hostatgeria i, en els últims temps, cereria. Se sap que el palau era d'estil gòtic per les restes i els gravats que han arribat fins avui dia.

Imatge 32. Palau antic de l'abat

ESCULTURA

L'escultura al monestir de Poblet no és gaire abundant, però els pocs elements escultòrics són de gran importància. Tots els exemples són de tipus arquitectònic excepte el retaule de l'altar major.

De la primera època del monestir no en queden gaires exemples, només els capitells del claustre, que a diferència de Santes Creus, mostren representacions de tipus vegetal i d'altres amb clares influències morisques.

Imatge 33. Capitell ala sud claustre

Imatge 34. Capitells porta d'entrada de l'atri de l'abat Copons al claustre

Imatge 35. Capitells claustre moriscos

Imatge 36. Més capitells influència morisca claustre

Les de tipus vegetal es poden trobar a l'ala sud del claustre, la més Antigua. Les de tipus morisc a les altres tres ales, a la porta d'entrada des de l'atri que feu construir l'abat Copons i a les mènsules dels dinou arcs de diafragma que aguanten el sostre de l'antic dormitori dels monjos.

Imatge 37. Detall d'una de les mènsules del dormitori dels monjos.

També s'ha esmentat quan s'ha parlat de la porta daurada, que s'hi poden trobar dos capitells amb formes humanes, a l'igual que al palau del rei Martí, on hi ha representacions de monjos.

Imatge 38. Monjo llegint al palau de Martí l'Humà

Se sap que els capitells del palau de Martí l'Humà foren esculpits, amb gran mestratge, per Françaix Salau.

Un dels altres grans exemples d'escultura a Poblet és el retaule de l'altar major de l'església, realitzat per Damià Forment i els seus deixebles entre el 1527 i el 1529.

Com s'ha comentat en apartats anteriors, aquest retaule, actualment incompleert, fou objecte d'una gran polèmica en temps de l'abat Caixal, fet que portà a la seva destitució i a deixar impagat l'últim dels terminis que havia de cobrar el polèmic escultor.

El retaule és d'estil renaixentista, fet que es correspon amb la seva època, amb un gòtic ja molt devaluat i unes noves maneres de fer amb origen a Itàlia.

El material del retaule és alabastre de Sarra, de qualitat variable i esculpit amb gran destresa en alguns punts (els que segurament deuria esculpir Forment) i d'altres de més toscos que deurién esculpir treballadors del seu taller.

El retaule hagué de ser modificat abans de col·locar-lo degut als errors en prendre mesures de Forment, fet que ja li havia passat en d'altres ocasions com a Saragossa, per exemple.

Originàriament el retaule s'estenia amb dues ales per la dreta i l'esquerra cap endavant tapant dos arcs de la paret. Actualment només en queda la part frontal.

Imatges 39 i 40. Retaule de Damià Forment a l'actualitat (esq.) i amb els panells laterals .

És també curiós que un monestir cistercenc s'avingués a encarregar un retaule ple de figures humanes i tant poc en sintonia amb la regla general de Sant Benet i els pensaments de Sant Bernat. És ben probable que aquesta violació de les intencions inicials dels cistercencs fou un dels molts factors que portaren a la destitució de Caixal.

La porta d'entrada romànica a l'església es modificà i s'hi esculpí, en estil barroc, una façana. Aquesta obra fou finançada pel duc de Cardona el 1669 i havia d'estar acabada 18 mesos després. El 1687 els ducs encara devien als autors (l'escultor Domènec Rovira i els mestres de cases Francesc Portella i Josep Llagostera) més de la meitat dels diners, i el més segur és que l'obra restés inacabada. És ja després de la Guerra de Successió, el 1717, que es té constància que Marià Montanyà comença l'escultura i talla de la portalada.

La portalada, d'estil barroc i feta amb pedra, constitueix un xoc estilístic important si es té en compte l'arquitectura més aviat funcional i austera del monestir.

Imatge 41. Façana barroca.

A l'escultura s'hi poden veure les imatges del Pare Etern a la part central superior i de Sant Bernat i Sant Benet a cada costat de la porta. Tampoc hi falten els ulls de bou i columnes salomòniques tan típiques del barroc. Fuguet i Plaza apunten que es té constància que els ulls de bou foren treballats el segle XVIII i que segurament també o foren les tres imatges.

EL PANTEÓ REIAL

El panteó reial de Poblet fou ideat per Pere el Cerimoniós al segle XIV, tot i que el primer rei en expressar la seva voluntat de ser enterrat a Poblet sigui Alfons I.

Pere el Catòlic també expressà la voluntat que les seves despulles descansessin a Poblet, però després del desastre de Muret, fou portat finalment a Sixena, on fou enterrat junt amb la seva mare.

El fill de Pere el Catòlic, Jaume I, també fou enterrat a Poblet.

Les primeres sepultures d'Alfons el Cast i Jaume I foren sarcòfags de fusta bellament decorats amb teles, i foren col·locats als presbiteri de l'església.

Més tard Pere el Cerimoniós, amant de la fastuositat i essent coneixedor dels panteons de les monarquies francesa i anglesa, volgué crear un panteó reial al monestir de Poblet. La construcció s'inicià durant l'abadiat de Guillem d'Agulló durant la segona meitat del segle XIV. Hi ha constància que Pere el Cerimoniós contactà amb artistes com el mestre Aloi i Pere de Guines.

La idea inicial de Pere III varià a causa de la mort de les seves dues primeres mullers, i finalment Pere decidirà construir els sepulcres per ell, les dues mullers difuntes i la regnant en marbre i alabastre de Beuda.

Finalment a la signatura del document que encarrega els sepulcres, hi figuren les firmes del mestre Aloi i de Jaume Cascalls.

El 1356 l'estàtua jacent del rei, obra d'Aloi ja estava acabada, però és el 1359 quan la idea del panteó torna a canviar per la voluntat de Pere III d'enterrar Jaume I a l'altra pilastra del transsepte. I finalment en una altra visita al monestir el mateix 1359, el rei

indicà canvis altre cop que segurament configuraren el panteó de manera similar a l'actual, amb dos arcs als transseptes.

El 1361 el mestre Aloi renuncià a l'obra i Cascalls n'agafà tota la responsabilitat junt amb el seu esclau, el cèlebre escultor Jordi Joan.

És als voltants de 1373 que el panteó reial ja està gairebé acabat, però més tard Pere III tornà a canviar d'opinió i feu ampliar el panteó per al seu fill i el seu nét, obra que realitzà Jordi de Déu (Jordi Joan). També volgué donar-li més pompositat al panteó afegint-li un guardapols de fusta, que fou encarregat al fuster de Vimbodí Bernat Teixidor.

Encara s'amplià més el panteó al ser-hi enterrada la filla de Pere III, Joana. El seu sepulcre i estàtua, fets amb pedra, són dels més ben conservats a Poblet, i encara té restes de policromia.

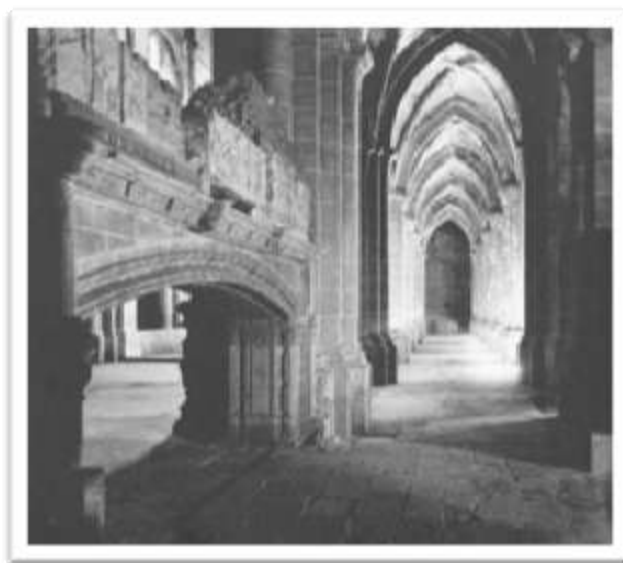
Els tres primers monarques de la dinastia dels Trastàmara, Ferran I, Alfons el Magnànim i Joan II el Sense Fe, també foren enterrats a Poblet.

Així doncs, els monarques catalans enterrats a Poblet foren Alfons I el Cast, Joan I el Caçador, Jaume I el Conqueridor, Pere el Cerimoniós, Martí l'Humà, Ferran I d'Antequera, Alfons el Magnànim i Joan II el Sense Fe. Junt amb ells s'enterraren nombrosos fills, mullers i també altres nobles del llinatge dels Cardona en un panteó separat del segle XVII.

Imatge 42. El panteó reial i les tombes dels Cardona dessota, en la seva posició original, segons un gravat de Parcerisa

Durant el trienni liberal (1820-1823) el panteó reial no sofrí danys, només s'ennegri pels incendis que es provocaren a l'interior de l'església. En el primer any de la segona desamortització, la de 1835, el panteó tampoc sofrí danys, però l'any següent es profanaren les tombes de Jaume I, Pere III i Joan II, i s'escamparen els ossos dels monarques pel terra de l'església. Com ja s'ha comentat anteriorment, el mossèn de l'Espluga recuperà els ossos quatre anys més tard, i els custodià.

Imatge 43. El panteó destruït.

Sembla que Buenaventura Hernández Sanahuja, amb el beneplàcit de l'ajuntament de Tarragona, la Comissió de Monuments i la Junta d'Obsequis al rei Jaume I, i amb la voluntat de traslladar les restes dels monarques i dels sepulcres a Tarragona, acabà malmetent per sempre el patenó, tal i com s'encarregà de denunciar Eduard Toda.

Als voltants de 1950 la Direcció General de Belles Arts encarregà a Frederic Marès la reconstrucció del panteó. Marès feu una interpretació personal de les restes i els gravats coneguts, i esculpí els actuals sepulcres en alabastre de Beuda, com els originals. Els panteons dels Cardona no van córrer la mateixa sort, i s'ubicaren en l'actual indret, que no és l'original.

Imatge 44. Detall del panteó actual

Tal i com indica Gonzalvo, la reconstrucció neogòtica de Marès seria inacceptable avui en dia, però s'han de tenir en compte les circumstàncies polítiques i culturals de l'Espanya franquista dels anys 50.

ESTELES FUNERÀRIES A POBLET

Al recinte de Poblet s'han catalogat un total de 86 esteles funeràries en diferents estats de conservació.

Se suposa que són esteles dels monjos i també d'alguns laics i conversos enterrats al monestir.

El cementiri dels laics i familiars dels monjos era situat a l'est del cementiri dels monjos (al voltant de l'absis de l'església), i el dels conversos al costat de la nau sud de l'església.

La construcció de la muralla defensiva que impulsà Pere III afectà de ple al cementiri, i moltes d'aquestes esteles i alguns sarcòfags es poden trobar reutilitzades com a material de construcció de la muralla. La majoria d'aquestes esteles, doncs, poden datar-se entre els segles XII i XIV.

Els tipus de creus són força variats, i també es poden trobar decoracions i escuts d'armes o símbols d'oficis.

Imatge 45. Esteles encastades a la muralla del monestir

Una peça especialment interessant i objecte d'una certa polèmica és un bloc de pedra amb la figura d'un orant o un guerrer i que inicialment es creia d'època visigoda. L'estudi de Macias, Menchon i Muñoz sembla descartar l'origen visigot de la peça i la compara amb d'altres peces similars a Sant Jaume dels Domenys i Sant Bartomeu de Pugis, ambdues d'origen romànic.

Imatge 46. Polèmica figura de l'orant

PINTURA

Tot i que no és l'objecte principal d'aquest treball, també es tractarà molt breument la pintura.

Com ja s'ha esmentat quan es parlava de l'església, encara es poden observar algunes restes de pintura a l'absis i en algunes columnes de la nau. Sembla que les parets anaren pintades amb un color rogenc llis, sense grans pintures com en el romànic.

També es té constància que al sostre de la Sagristia Nova, Dídac Gutiérrez pintà uns bells frescs durant l'abadiat de Vázquez de Varela el segle XVIII. El tema de la pintura era la beatificació de santa Agnès. Gutiérrez també pintà un dels quatre plafons interiors, essent pintats els altres tres per Josep Flaugier.

Totes aquestes pintures van ser extremadament malmeses durant l'exclaustració de 1835 a causa del foc. En una restauració recent han aflorat parts de la pintura de la cúpula.

Altres exemples de pintura es poden trobar en diferents sarcòfags decorats al claustre, actualment força malmesos.

ARTS SUMPTUÀRIES

És una incògnita avui en dia el saber si Poblet estava guarnit amb centenars d'objectes litúrgics. Als inicis de ben segur que els objectes litúrgics deurien ser poc abundants i força modestos. Com ja s'ha comentat, la rigides de les regles dels cistercencs anaren disminuint a la vegada que els monestirs guanyaren poder, possessions i dominis. Poblet no en fou una excepció i és de suposar, doncs, que abans de 1835 el monestir estava farcit d'aquest tipus d'elements.

CONCLUSIONS

El reial monestir de Santa Maria de Poblet és un dels grans monuments de Catalunya.

La seva excepcional arquitectura, amb mostres del romànic, gòtic, cistercenc, renaixentista, barroc, etc... constitueix tot un aparador incomparable d'estils.

Si bé el monestir començà a edificar-se en un estil romànic (claustre i capella de Sant Esteve), ràpidament les influències cistercenques i el seu peculiar estil mescla del romànic i el gòtic de la Borgonya apareixen arreu.

El monestir segueix, en les estances bàsiques, l'esquema prototip dels monestirs cistercencs, tot i que per les peculiaritats del terreny, el claustre està situat al nord i no al sud de l'església, fet que condiciona tota la distribució del monestir.

L'extensió del monestir és enorme i, si bé els edificis principals estan situats dins la primera muralla, hi ha construccions fora de la muralla que mereixen certa atenció, com són la capella romànica de Santa Caterina, la capella de Sant Jordi o el palau antic de l'abat per citar-ne alguns.

Avui dia el monestir de Poblet, juntament amb el de Santes Creus i Vallbona de les Monges és un dels grans atractius turístics de la Conca de Barberà i de les comarques de Tarragona i Lleida.

Poblet encara conserva algunes mostres d'escultura força significatives en capitells, mènsules i el retaule major. Malauradament els panteons reial i dels Cardona foren malmesos després de la desamortització, però de ben segur que constituïren uns dels exemples més bells d'escultura dels mestres Joan Cascalls i Jordi Joan. La restauració de Frederic Marès dels anys 50 del segle XX, tot i estar feta amb un bon estudi previ i amb totes les bones intencions, avui dia seria inacceptable amb els criteris actuals.

La pintura i les arts sumptuàries no destaquen a Poblet perquè se n'han perdut gairebé totes les mostres, però se sap que el monestir anà acumulant riqueses i donacions, pel

que és bastant segur que posseís un bon catàleg d'elements litúrgics de major o menor luxe.

S'han trobat una gran quantitat de làpides funeràries, i constitueixen una mostra excepcional d'aquest tipus d'escultura, malauradament la majoria de làpides foren reutilitzades com a elements de construcció per la muralla i altres edificis.

En la història de Poblet hi ha hagut alguns noms importants. Per destacar-ne alguns, el rei Ramon Berenguer IV fou qui donà les terres a Fontfroide per fundar el monestir, que posteriorment amb l'abat Ponç de Copons visqué una època d'esplendor. Després de la desamortització els esforços d'Eduard Toda impulsaren la reconstrucció del monestir i el retorn dels monjos.

És innegable la relació que Poblet ha tingut amb la societat, la cultura i la religió a Catalunya. Juntament amb el monestir de Montserrat, Poblet ha estat un focus de cultura catalana i de catalanisme fins i tot en temps difícils al llarg de la història d'aquest país. Actualment la biblioteca de Poblet acull una important col·lecció de llibres, per bé que no hi ha gran quantitat de còdex antics.

Un exemple de la relació de Poblet amb la política i amb Catalunya és que actualment és el dipositari de l'arxiu del President Tarradellas, símbol del catalanisme i primer President de la Generalitat en la retrobada democràcia.

Com a reflexió final, m'agradaria destacar que si bé disposava de força bibliografia, el gruix d'aquest treball ha estat extret de *Història de Poblet*, d'Agustí Altisent. Aquest llibre, actualment descatalogat si no m'erro, constitueix una obra apassionant amb una atenció als detalls i a les anècdotes que fan amena la seva lectura tot i el nombre de pàgines. Així doncs és difícil no caure en la temptació d'imaginar como escriptors com Umberto Eco haguessin novel·lat tot l'afer del retaule renaixentista de Forment, els

suborns als monjos i la destitució final de Caixal, o imaginar-se el rei Pere III el Cerimoniós fent repetides visites al monestir i canviant contínuament d'opinió sobre el panteó reial...de ben segur que Cascalls i Jordi de Déu en podrien donar bona fe.

BIBLIOGRAFIA

ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974

CARBONELL, Eduard; CIRICI, Alexandre; GUMÍ, Jordi; *Grans monuments romànics i gòtics. De Sant Pere de Rodes a la catedral de Mallorca*. Barcelona: Edicions 62, 1977.

FUGUET, Joan; PLAZA, Carme; *El Cister. El patrimoni dels monestirs catalans a la Corona d'Aragó*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1998

FUGUET, Joan (coord); PLAZA, Carme (coord); *Història de la Conca de Barberà. Història de l'art*. Montblanc: Consell Comarcal de la Conca de Barberà; Valls: Cossetània, 2008.

GONZALVO, Gener; *Poblet, panteó reial. Episodis de la Història n° 328*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2001

MACIAS, Josep Maria; MENCHON, Joan; MUÑOZ, Andreu; *Aplec de treballs 13. Article "D'arqueologia cistercenca. A propòsit del suposat visigotisme d'algunes peces del monestir de Poblet"*. Montblanc: Centre d'estudis de la Conca de Barberà, 1995

MENCHON; Joan Josep; *Arqueologia funerària medieval a la Conca de Barberà. Estat actual*. Montblanc: Consell Comarcal de la Conca de Barberà, 1996.

MORGADES, Bernardo; *Guía del Real Monasterio Cistercense de Santa Maria de Poblet*. Barcelona: Hermandad de Bienhechores de Santa Maria de Poblet y Francisco Vives Oller, 1966.

OLIVER, Conxita (coord); *Catàleg d'exposició. Els grans monestirs de la Catalunya Nova. Cistercencs, cartoixans i franciscans*. Tarragona: Fundació Caixa Tarragona, 2001.

TODA, Eduard; *El Monestir de Poblet (Selecció d'articles, 1883-1936)*. Montblanc: Centre d'estudis de la Conca de Barberà, 2005

SELVAT, Andreu; *La restauració de Poblet. Episodis de la història*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1973.

PROCEDÈNCIA DE LES IMATGES

- Imatge 1** **Autor:** Josep Maria Ballarach?
Títol: *Vista aèrea de Poblet*
Tècnica: Fotografia
Cronologia: Actual
Procedència:
<<http://medomed.org/2012/the-garden-of-the-major-cloister-of-poblets-monastery-in-the-ancient-andalusi-border-sense-and-meaning-of-the-intervention-carried-out/>> [Consulta 30 juny 2013]
Localització actual: Vimbodí i Poblet, Espanya
- Imatge 2** **Autor:** Sara Domingo
Títol: Claustre del monestir de Fontfroide
Tècnica: Fotografia
Cronologia: 2006
Procedència: arxiu propi
Localització actual: Montblanc, Espanya
- Imatge 3** **Autor:** Agustí Altisent
Títol: Terres i granges al voltant del monestir
Tècnica: Escàner de dibuix
Cronologia: 1974
Procedència: ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974
Localització actual: N/A

Imatge 4

Autor: Zodiaque

Títol: Atri d'entrada

Tècnica: Escàner de fotografia

Cronologia: 1974

Procedència: ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974

Localització actual: N/A

Imatge 5

Autor: Raymond

Títol: Làpides tombals dels abat Copons i Agulló

Tècnica: Escàner de fotografia

Cronologia: 1974?

Procedència: ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974

Localització actual: N/A

Imatge 6

Autor: Aubert i Dimier

Títol: Planta ideal d'un monestir cistercenc

Tècnica: Escàner de dibuix

Cronologia: 1998?

Procedència: FUGUET, Joan; PLAZA, Carme; *El Cister. El patrimoni dels monestirs catalans a la Corona d'Aragó*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1998

Localització actual: N/A

Imatge 7

Autor: Sergi Bové

Títol: Nau principal església

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 8

Autor: Sergi Bové

Títol: Nau nord església

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 9

Autor: Sergi Bové

Títol: Nau sud església

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 10

Autor: Sergi Bové

Títol: Pintura a l'absis

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 11

Autor: Sergi Bové

Títol: Pintura a capelles

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 12

Autor: Sergi Bové

Títol: Pintura columnes esquerra absis

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 13

Autor: Sergi Bové

Títol: Pintura columnes dreta absis

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 14

Autor: Sergi Bové

Títol: ala sud claustre

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 15

Autor: Sergi Bové

Títol: ala oest claustre

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 16

Autor: Sergi Bové

Títol: rentador/templet

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 17

Autor: ?

Títol: Entrada sala capitular

Tècnica: escàner de fotografia

Cronologia: 1977?

Procedència: CARBONELL, Eduard; CIRICI, Alexandre; GUMÍ, Jordi;
Grans monuments romànics i gòtics. De Sant Pere de Rodes a la catedral de Mallorca. Barcelona: Edicions 62, 1977.

Localització actual: N/A

Imatge 18

Autor: Sergi Bové

Títol: sala capitular

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 19

Autor: Sergi Bové

Títol: locutori

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 20

Autor: Sergi Bové

Títol: antic dormitori dels monjos

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 21

Autor: Sergi Bové

Títol: refetor dels conversos

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 22

Autor: Agustí Altisent

Títol: Plànol de Poblet amb cronologia

Tècnica: escàner de dibuix

Cronologia: 1974?

Procedència: ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974

Localització actual: N/A

Imatge 23

Autor: Martinell

Títol: Plànol general de Poblet

Tècnica: escàner de dibuix

Cronologia: 1927

Procedència: FUGUET, Joan; PLAZA, Carme; *El Cister. El patrimoni dels monestirs catalans a la Corona d'Aragó*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1998

Localització actual: N/A

Imatge 24

Autor: Sergi Bové

Títol: plaça major i porta reial

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 25

Autor: Sergi Bové

Títol: escut d'armes del Casal d'Aragó

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 26

Autor: Arnau Bargués

Títol: *Palau de Martí l'Humà a Poblet*

Tècnica: Edifici residencial en pedra

Cronologia: Segle XIII a XV

Procedència:

<<http://www.poblesdecatalunya.cat/element.php?e=5391>> [Consulta 30 juny 2013]

Localització actual: Vimbodí i Poblet, Espanya

Imatge 27

Autor: Plasencia

Títol: claustre de Sant Esteve

Tècnica: escàner de fotografia

Cronologia: 1974?

Procedència: ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974

Localització actual: N/A

Imatge 28

Autor: Sergi Bové

Títol: campanar i cimboris

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 29

Autor: Sergi Bové

Títol: porta daurada

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 30

Autor: Sergi Bové

Títol: mènsula porta interior porta daurada

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 31

Autor: Sergi Bové

Títol: capella de Santa Caterina

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 32

Autor: Sergi Bové

Títol: palau antic de l'abat

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 33

Autor: Sergi Bové

Títol: capitells ala sud claustre

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 34

Autor: Sergi Bové

Títol: capitells porta de l'atri al claustre

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 35

Autor: Sergi Bové

Títol: capitells moriscos claustre

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 36

Autor: Sergi Bové

Títol: més capitells moriscos claustre

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 37

Autor: Sergi Bové

Títol: Mènsula dormitori monjos

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 38

Autor: Raymond

Títol: capitell palau del rei Martí

Tècnica: escàner de fotografia

Cronologia: 1974?

Procedència: ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974

Localització actual: N/A

Imatge 39

Autor: Sergi Bové

Títol: retaule major

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 40

Autor: Plasencia

Títol: altar major

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 1974?

Procedència: ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974

Localització actual: N/A

Imatge 41

Autor: Sergi Bové

Títol: façana barroca

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 42

Autor: Parcerissa

Títol: Panteó reial

Tècnica: escàner de gravat

Cronologia: ?

Procedència: ALTISENT, Agustí; *Història de Poblet*. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1974

Localització actual: N/A

Imatge 43

Autor: ?

Títol: Panteó reial destruït

Tècnica: escàner de fotografia

Cronologia: ?

Procedència: OLIVER, Conxita (coord); *Catàleg d'exposició. Els grans monestirs de la Catalunya Nova. Cistercencs, cartoixans i franciscans.*

Tarragona: Fundació Caixa Tarragona, 2001.

Localització actual: N/A

Imatge 44

Autor: Sergi Bové

Títol: panteó reial, Jaume I

Tècnica: Fotografia

Cronologia: 2013

Procedència: arxiu propi

Localització actual: Montblanc, Espanya

Imatge 45

Autor: E. Guitert

Títol: esteles encastades a la muralla

Tècnica: escàner de fotografia

Cronologia: ?

Procedència: MENCHON; Joan Josep; *Arqueologia funerària medieval a la Conca de Barberà. Estat actual.* Montblanc: Consell Comarcal de la Conca de Barberà, 1996.

Localització actual: N/A

Imatge 46

Autor: Joan Josep Menchon

Títol: figura d'orant

Tècnica: escàner de fotografia

Cronologia: 1996?

Procedència: MENCHON; Joan Josep; *Arqueologia funerària medieval a la Conca de Barberà. Estat actual*. Montblanc: Consell Comarcal de la Conca de Barberà, 1996.

Localització actual: N/A